

PROGRAMA ȘCOLARĂ

pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasele a III-a – a IV-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

București, 2016

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Limba și literatura română* se înscrie în planul-cadru de învățământ în aria curriculară Limbă și comunicare. Disciplina are repartizate câte 5 ore/ săptămână pe parcursul claselor a III-a – a IV-a.

Studiul disciplinei *Limba și literatura română* se realizează în ciclul achizițiilor fundamentale numai în epoci, iar în clasele a III-a și a IV-a preponderent în epoci, existând și una sau două ore de exersare săptămânală, în funcție de numărul de săptămâni alocate epocilor.

Pedagogia Waldorf a dezvoltat un concept propriu cu privire la studiul limbii și literaturii materne. Acesta a luat naștere din analiza modului în care interacționează două forțe polare, cu legități specifice: *receptarea mesajului oral/ scris și formele convenționale de exprimare orală/ scrisă*. Din interacțiunea acestora ia naștere capacitatea de comunicare ce se concretizează la nivelul individului în posibilitatea de exprimare a gândurilor, stărilor, sentimentelor și opiniilor proprii. În esență, acesta este scopul comunicării în limba română.

Limba este un proces viu, în permanentă transformare, însă la baza ei stau legități general valabile – forme și structuri stabile – care își au originea în vremuri îndepărtate. De aici s-a născut necesitatea selectării de către învățător a acelor texte care au valoare artistică și care stau la baza creației literare actuale. Astfel, povestirea zilnică a învățătorului, în partea de final a cursului principal, indiferent de materia predată, ocupă un spațiu larg în desfășurarea activităților didactice din școlile Waldorf: basme în clasa pregătitoare și clasa I, fabule și legende în clasa a II-a, texte biblice din Vechiul Testament în clasa a III-a, mitologie în clasa a IV-a. Textele povestite sunt apoi repovestite de copii, care preiau cu ușurință elemente specifice de limbaj, astfel încât se realizează atingerea unui obiectiv esențial – *dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral*.

Un element specific pedagogiei Waldorf, prezent și în clasele a III-a și a IV-a, este *partea ritmică*. Aceasta presupune afectarea unui timp (de regulă 20-30 min.) la începutul fiecărui curs principal, în care învățătorul și copiii rostesc împreună poezii și jocuri de cuvinte, intonează cântece, în alternanță. Acest moment al zilei de școală se constituie ca fundament pentru latura socială a educației. În domeniul lingvistic este cu atât mai necesară o astfel de activitate, cu cât *dezvoltarea comunicării (capacitatea de exprimare proprie) nu se poate realiza decât prin interacțiune cu ceilalți, în sfera socialului*.

Structura programei școlare include:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- lecturi recomandate;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Limba și literatura română* jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru comunicare și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Sugestiile metodologice prezintă strategii didactice privind integrarea conținuturilor în proiectarea și desfășurarea activităților, adaptarea acestora la nivelul de vârstă al elevilor și la particularitățile claselor de elevi.

COMPETENȚE GENERALE

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare variate
2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare
3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise
4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare variate

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>1.1. Desprinderea de informații de detaliu dintr-un text audiat (literar/ nonliterar)</p> <ul style="list-style-type: none"> identificarea întâmplărilor petrecute într-o succesiune logică dintr-un text citit identificarea determinantilor spațiali și temporali ai acțiunii etc. delimitarea unor fragmente logice dintr-un text narativ îndeplinirea unor instrucțiuni primite (învățarea regulilor unui joc nou, construirea unui obiect din materiale din natură/ reciclate pe baza unor pași simpli) 	<p>1.1. Sesizarea legăturii logice dintre secvențele unui mesaj oral (raporturi cauză-efect etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> formularea de întrebări pentru sesizarea raporturilor logice de tipul: „din ce cauză?”, „cu ce condiție?” sesizarea aspectului esențial dintr-un mesaj ascultat identificarea unor informații noi și stabilirea legăturii acestora cu cele achiziționate anterior etc. formularea unor predicții, pe baza unor fragmente de text audiate
<p>1.2. Deducerea sensului cuvintelor necunoscute într-un context audiat, pe baza altor mesaje audiate în contexte familiare</p> <ul style="list-style-type: none"> identificarea cuvintelor cunoscute și a celor necunoscute într-un context dat determinarea/ deducerea sensului unor cuvinte necunoscute într-un context dat prin tehnici de încercare-eroare explicarea sensului cuvintelor necunoscute prin mijloace verbale și nonverbale alcătuire de enunțuri cu noile cuvinte 	<p>1.2. Deducerea sensului cuvintelor audiate, stabilind legături între informațiile cunoscute anterior și contextele previzibile</p> <ul style="list-style-type: none"> stabilirea sensului unui cuvânt necunoscut prin raportare la un context previzibil integrarea cuvintelor explicate în serii sinonimice identificarea antonimelor și a omonimelor etc. utilizarea părții ritmice și a celei narative pentru îmbogățirea vocabularului
<p>1.3. Sesizarea intuitivă a corectitudinii gramaticale a unui enunț audiat</p> <ul style="list-style-type: none"> sesizarea intuitivă a structurilor gramaticale (morfologice) corecte sau incorecte în fluxul enunțului exerciții de acord, de modificare a formei adjectivului, prin schimbarea genului sau a numărului substantivului pe care îl determină etc. 	<p>1.3. Sesizarea structurilor gramaticale (morfologice și sintactice) incorecte dintr-un mesaj ascultat</p> <ul style="list-style-type: none"> realizarea corectă a acordului predicatului cu subiectul sesizarea și corectarea altor abateri din enunțurile audiate
<p>1.4. Manifestarea unui interes constant față de interlocutor în diferite situații de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> simulări de situații de comunicare diverse exerciții de dialog: elevi-elevi, elev-învățător; jocuri de rol, de tipul vorbitor-ascultător, vizând formarea comportamentului de ascultător etc. 	<p>1.4. Manifestarea atenției, toleranței și respectului față de partenerul de dialog</p> <ul style="list-style-type: none"> activități de grup pe teme diferite exerciții cu argumente pro și contra pe o temă dată exerciții de sesizare a aspectului esențial dintr-un mesaj ascultat

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>1.5. Semnalarea prin mijloace verbale și nonverbale (gesturi, mimică) a înțelegerii/ neînțelegerii unui mesaj transmis</p> <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de mimică • stabilirea unor coduri nonverbale pentru sesizarea cazurilor de neînțelegere a sensului unor cuvinte/ mesaje • sesizarea corespondenței elementelor verbale cu cele nonverbale (gesturi, mimică) etc. 	<p>1.5. Receptarea corectă a mesajului în funcție de condițiile comunicării</p> <ul style="list-style-type: none"> • audierea unor mesaje în diferite condiții de comunicare • eliminarea unor cauze care împiedică înțelegerea mesajului (voce slabă, zgomot, pronunțare incorectă, neatenție etc.)

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>2.1. Descrierea unui obiect/ unei ființe din universul apropiat pe baza unui plan simplu</p> <ul style="list-style-type: none"> • observarea, descoperirea și numirea unor trăsături ale obiectelor/ ființelor din universul apropiat • identificarea orală, cu sprijin din partea profesorului, a caracteristicilor unor obiecte din mediul apropiat • identificarea trăsăturilor fizice și sufletești ale colegului de bancă, cu sprijin din partea profesorului sau a altui coleg • elaborarea orală a unui plan simplu de idei, prin activitate frontală 	<p>2.1. Descrierea unui personaj dintr-o poveste/ legendă/ carte/ din mediul familiar urmărind un set de repere</p> <ul style="list-style-type: none"> • identificarea și discutarea trăsăturilor relevante ale unui personaj dintr-un text/ dintr-o carte • crearea unei prezentări orale a personajului pornind de la variate suporturi: (desen/ pictură, ritm/ melodie, pantomimă, modelaj etc.) de către cel care a realizat-o sau de un coleg • realizarea unei scurte dramatizări având ca scop prezentarea sumară a trăsăturilor fizice și sufletești ale personajelor
<p>2.2. Povestirea unei întâmplări cunoscute pe baza unui suport adecvat din partea profesorului</p> <ul style="list-style-type: none"> • prezentarea nonverbală (pantomimă) a unei povestiri cunoscute – lucru pe echipe • relatarea prin cuvinte a ceea ce au văzut (a pantomimei) – lucru pe echipe • relatarea unei povestiri cunoscute ținând cont de întrebările: „cine?”, „ce?”, „unde?”, „când?”, „cum?”, „de ce?”, „cu cine?”, „cu ce?” 	<p>2.2. Relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin</p> <ul style="list-style-type: none"> • discutarea textelor citite, în funcție de următorii parametri: „cine” (personajele), „când”, „unde” (plasarea acțiunii în timp și spațiu), „cum” (modul de desfășurare a acțiunii) etc. • imaginarea unei continuări a unei scene de poveste • inventarea unui alt final la o poveste • construirea unor monologuri informative, narative și descriptive etc. • punerea în scenă a unor povestiri
<p>2.3. Prezentarea unei activități realizate individual sau în grup</p> <ul style="list-style-type: none"> • construirea unor texte orale pe baza unui șir de întrebări – „ce ai făcut?”, „ce ai făcut mai întâi?”, „și apoi?”, „dar în cele din urmă?” • construirea unui text oral pe baza unui plan de idei • reglarea intonației, a volumului, a vitezei proprii de a vorbi în prezentarea unor evenimente ale clasei (serbare, bazar etc.) 	<p>2.3. Prezentarea ordonată logic și cronologic a unui proiect/ a unei activități derulate în școală sau extrașcolar</p> <ul style="list-style-type: none"> • stabilirea ideilor/ pașilor în jurul cărora se organizează o temă dată prin discuții referitoare la realizarea unui proiect • identificarea elementelor semnificative dintr-un mesaj ascultat ținând cont de ordinea logică, cronologică a momentelor unei întâmplări

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
	<ul style="list-style-type: none"> dezvoltarea inițiativei comunicative și a curajului de a interveni în actul comunicării prin aprecierea prezentării unor proiecte/ teme ale unor colegi
2.4. Participarea la interacțiuni pentru găsirea de soluții la probleme <ul style="list-style-type: none"> dezvoltarea de proiecte interdisciplinare la clasă, în școală sau în comunitate în cadrul unui grup mic organizarea unui eveniment (de exemplu: o serbare, o expoziție cu afișe realizate în urma lecturilor) 	2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup <ul style="list-style-type: none"> organizarea de jocuri care se bazează pe întrebări reciproce realizarea de proiecte în perechi/ grupuri mici în care elevii stabilesc roluri și derularea activităților realizarea de minidezbateri pe teme date sau la alegere
2.5. Adaptarea vorbirii la diferite situații de comunicare dialogată <ul style="list-style-type: none"> punerea în scenă a unor povestiri organizarea de jocuri de rol exprimare a propriilor opinii și gânduri, în legătură cu fapte și cu întâmplări cunoscute 	2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale <ul style="list-style-type: none"> organizarea unui eveniment în școală/ comunitate rezolvarea unor probleme în grup pentru dezvoltarea cooperării participarea la campanii de susținere/ de atragere a atenției asupra unei probleme exprimarea propriilor opinii în legătură cu un fapt cunoscut, o întâmplare trăită, un eveniment public etc.

3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
3.1. Extragerea unor informații de detaliu din texte informative sau literare <ul style="list-style-type: none"> citirea explicativă și citirea selectivă lectura activă, cu creionul în mână lucru în perechi cu scopul de a lămuri aspecte neînțelese identificarea determinantilor spațiali și temporali ai acțiunii adresarea de întrebări reciproce lectura unui text utilizând metoda SINELG aplicarea instrucțiunilor dintr-un joc descoperirea informațiilor din legenda unei hărți 	3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare <ul style="list-style-type: none"> identificarea secvențelor descriptive și a celor dialogate dintr-un text narativ identificarea anumitor tipuri de texte (poezie, texte istorice, mitologice, geografice etc.) realizarea, în perechi sau în grup, a unei diagrame Venn pornind de la aspectele comune și de la diferențele referitoare la anumite elemente din text punerea în funcțiune a unui aparat simplu pe baza instrucțiunilor de folosire
3.2. Formularea unui răspuns subiectiv față de textul literar citit <ul style="list-style-type: none"> exerciții de exprimare a primelor reacții față de cele citite folosind diverse modalități de exprimare – desen/ pictură, mimă, modelaj, ritm/ melodie etc. 	3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii <ul style="list-style-type: none"> reformularea unui mesaj din perspectiva diferiților receptori/ emițători

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> • exerciții de tipul „dacă aş fi (personajul) ..., m-aş simţi/ aş fi.....” 	<ul style="list-style-type: none"> • realizarea de discuții care vizează legăturile dintre lumea reală și cea imaginară prezentată în textele citite • realizarea de desene/ picturi pentru a indica relația dintre text (literar sau de informare) și experiențele proprii
3.3. Formularea unei păreri despre o povestire/ personajele acesteia <ul style="list-style-type: none"> • formulări de întrebări și de răspunsuri vizând conținutul textelor citite • exprimare a propriilor opinii, gânduri, sentimente în legătură cu faptele și acțiunile personajelor prezentate în texte literare • exprimarea acordului/ dezacordului față de acțiunile, atitudinile unor personaje 	3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit <ul style="list-style-type: none"> • conversații în grup, în care elevii să pună întrebări și să dea răspunsuri referitoare la un text citit, pornind de la aspecte interesante ale textului • formularea ideilor principale într-o succesiune logică • rezolvarea unor controverse
3.4. Evaluarea conținutului unui text pentru a evidenția cuvintele cheie și alte aspecte importante ale acestuia <ul style="list-style-type: none"> • realizarea de diagrame în perechi/ în echipe • realizarea de tabele pentru a evidenția relații 	3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii <ul style="list-style-type: none"> • folosirea metodelor gândirii critice pentru explorarea textelor • transferarea informațiilor din text într-un tabel și dintr-un tabel într-un text
3.5. Sesizarea unor regularități ale limbii pe baza textului citit <ul style="list-style-type: none"> • observarea unor mărci specifice (de ex. plural/ gen etc.) • observarea acordurilor gramaticale • sesizarea utilizării corecte a cuvintelor în flexiune 	3.5. Sesizarea abaterilor din textele citite în vederea corectării acestora <ul style="list-style-type: none"> • observarea dezacordului și a altor abateri • observarea dezacordurilor gramaticale • sesizarea utilizării incorecte a cuvintelor în flexiune
3.6. Aprecierea valorii cărților <ul style="list-style-type: none"> • prezentarea unei cărți la intervale ritmice (o dată pe săptămână, o dată la două săptămâni etc.) • amenajarea unui colț de lectură în clasă • activități la bibliotecă 	3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare <ul style="list-style-type: none"> • proiecte de documentare la diverse discipline școlare sau în vederea unor activități extrașcolare (de ex., excursii, concursuri, serbări) • întâlniri cu scriitori, inițierea unei corespondențe • prezentări legate de conținutul cărților citite

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
4.1. Aplicarea regulilor de despărțire în silabe, de ortografie și de punctuație în redactarea unui text propriu <ul style="list-style-type: none"> • scrierea corectă a cuvintelor care încep cu litera „e” (pronume, formele verbului „a fi”) 	4.1. Recunoașterea și remedierea greșelilor de ortografie și de punctuație dintr-un text dat <ul style="list-style-type: none"> • utilizarea cratimei în scrierea ortogramelor și în scrierea cuvintelor care nu încap la sfârșitul rândului

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> scrierea corectă a cuvintelor care conțin vocale în hiat: „ii”, „ee” folosirea corectă a majusculei; exerciții de utilizare corectă a ortogramelor utilizarea corectă a semnelor de punctuație scrierea corectă a textului și ilustrarea lui 	<ul style="list-style-type: none"> utilizarea corectă a semnelor de punctuație jocuri gramaticale de corectare a greșelilor de ortografie și de punctuație etc.
<p>4.2. Redactarea unor texte funcționale simple care conțin limbaj vizual și verbal</p> <ul style="list-style-type: none"> realizarea unei invitații la o serbare de epocă, a programului acesteia elaborarea unui fluturaș pentru prezentarea clasei/ școlii jocuri care presupun comunicarea în scris între participanți 	<p>4.2. Redactarea unor texte funcționale scurte pe suport de hârtie</p> <ul style="list-style-type: none"> comunicarea între elevi sau cu profesorul, prin bilețele, pe subiecte diverse scrierea unei invitații la o zi de naștere, la un eveniment al clasei etc. completarea corectă a datelor destinatarului pe un plic/ o carte poștală
<p>4.3. Realizarea unei scurte descrieri ale unor elemente din mediul apropiat pornind de la întrebări de sprijin</p> <ul style="list-style-type: none"> relatarea unor fapte și întâmplări personale reducerea enunțurilor dezvoltate la informația esențială structurarea compunerii în introducere, cuprins și încheiere 	<p>4.3. Redactarea unei descrieri tip portret pe baza unui plan simplu</p> <ul style="list-style-type: none"> expoziție de portrete (desen și descriere verbală) proiect „Prietenii necuvântători” – descrierea unor animale de companie prezentarea unui personaj de poveste/ nuvelă pentru copii scrierea unui text scurt de autoprezentare
<p>4.4. Povestirea pe scurt a unei întâmplări imaginate/ trăite</p> <ul style="list-style-type: none"> alegerea unor subiecte atractive și construirea unui „top al poveștilor” antrenamente de scriere creativă, de înfrumusețare (chenar) a paginii scrise proiect individual/ de grup: „Cartea mea” (realizarea unor caiete de epocă cât mai îngrijite, frumoase și expunerea acestora la serbarea de epocă) folosirea în compuneri a unor paragrafe în care se folosesc conectori de tipul: „mai întâi”, „apoi”, „în cele din urmă” 	<p>4.4. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste, a unei activități/ a unei întâmplări imaginate/ trăite</p> <ul style="list-style-type: none"> relatări în scris pe baza întrebărilor: „cine?”, „ce?”, „cum?”, „unde?”, „de ce a făcut?” realizarea unui jurnal de lectură care să conțină elementele cheie de prezentare a unei cărți citite și desene care să ilustreze ceea ce își imaginează realizarea unei benzi desenate, îmbinând desenul cu mesajele scrise (individual/ în perechi/ în grup) antrenamente de scriere creativă în grup (avansare de idei, selectare de idei, construirea firului narativ, revenire asupra textului)
<p>4.5. Manifestarea disponibilității pentru transmiterea în scris a unor idei</p> <ul style="list-style-type: none"> participarea alături de colegi și de profesor la realizarea programului unei serbări, a scenariului unei dramatizări expoziții de afișe/ alte produse scrise realizate în urma activităților participarea la realizarea unui jurnal al clasei 	<p>4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale</p> <ul style="list-style-type: none"> realizarea unor cărți individuale (caiete de epocă) pe teme propuse de profesor sau de clasă realizarea de afișe pentru promovarea unor evenimente din școală

CONȚINUTURI

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>1. Formarea competențelor de lectură/ citire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Caietul de epocă ▪ Cartea (actualizare). Tipuri de litere de tipar. Scrierea veche românească. ▪ Textul literar Textul narativ. Delimitarea textului în fragmente logice. Formularea ideilor principale (numai în propoziții sau în frază). Recunoașterea personajelor. Povestirea orală a textului. Povestirea scrisă a unor fragmente din text. Dialogul ca element constitutiv al unui text narativ (recunoaștere). Textul biblic. Geneza. Psalmii lui David. Textul liric. Poezii cu tematică diversă. Strofa. Versul. ▪ Textul nonliterar: reclama, informații din ziar, cuvinte încrucișate etc. ¹ 	<p>1. Formarea competențelor de lectură / citire</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Caietul de epocă ▪ Cartea (actualizare). Rolul ilustrațiilor. ▪ Textul literar Textul narativ. Delimitarea textului în fragmente logice. Formularea ideilor principale (numai în propoziții sau în frază). Recunoașterea determinantilor spațiali și temporali ai acțiunii. Povestirea orală a textului. Rezumatul narațiunii după planul simplu de idei. Personajul literar – trăsături fizice, trăsături morale. Dialogul. Descrierea ca element constitutiv al unui text narativ (recunoaștere). Delimitarea tablourilor și formularea titlurilor acestora. Textul liric. Poezii cu tematică diversă. Strofa. Versul. ▪ Textul nonliterar: afișul, mesajul publicitar, invitația. ⁹
<p>2. Formarea competențelor de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Comunicarea orală Formularea mesajului Planul simplu de idei. Povestirea orală. Diferențierea dintre comunicarea orală și comunicarea scrisă. Propoziția (actualizare). Intonarea propozițiilor (actualizare). Elemente de comunicare nonverbală (gesturi, mimică) Dialogul – convorbirea dintre două sau mai multe persoane (actualizare) Formulele de prezentare, de identificare, de permisiune, de solicitare ▪ Comunicarea scrisă Procesul scrierii Organizarea textului scris. Scopul redactării (pentru a transmite o informație, pentru a răspunde la întrebări). Părțile componente ale unei compuneri (introducerea, cuprinsul, încheierea). Scrierea de mână și prezentarea textului. Scrierea caligrafică. Scrierea veche românească cu pana și tocul. Așezarea corectă în pagină (actualizare). Ortografia și punctuația. Scrierea corectă a cuvintelor. Utilizarea 	<p>2. Formarea competențelor de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Comunicarea orală Comunicarea Componentele comunicării dialogate (actualizare). Mediul prin care este transmisă informația: telefon, radio, televizor (comunicare orală directă și indirectă), bilet, scrisoare (comunicare scrisă). Formularea mesajului Planul simplu de idei. Rezumatul oral. ▪ Comunicarea scrisă Procesul scrierii Organizarea textului scris. Planul inițial al compunerii. Ortografia și punctuația. Scrierea corectă a cuvintelor. Utilizarea ortogramelor „într-o”/ „într-un”; „dintr-o”/„dintr-un”; „v-a”/„va”; „n-ai”/„nai”; „ce-l”/„cel”; „nu-l”/„n-o”/„nu-i”; „n-am”/„n-are”/„n-ați”/„n-au” etc. Semnele de punctuație (actualizare). Puncte de suspensie. ▪ Contexte de realizare Scrierea funcțională (cu scop practic, informativ). Scrisoarea. Jurnalul Scrierea imaginativă (compuneri libere). Compunerea după o ilustrație sau după un șir de ilustrații. Compunerea pe baza unor

<p>ortogramelor „s-a”/„sa”; „s-au”/„sau”; „i-a”/„ia”; „i-au”/„iau”; „l-a”/„la”; „ne-a”/„nea”; „ne-am”/„neam”. Semnele de punctuație (actualizare). Cratima. Ghilimelele.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Contexte de realizare Scrierea funcțională (cu scop practic, informativ). Cartea poștală. Scrisoarea. Scrierea după imaginație. Compuneri după un tablou sau după un șir de ilustrații. Compunerea după un plan de idei. Compunerea pe baza unor cuvinte de sprijin. Compunerea cu început dat. Compunerea narativă în care se introduce dialogul. Scrierea despre textul literar. Povestirea unor texte de mică întindere după un plan de idei. 	<p>cuvinte și a unor expresii date. Compunerea narativă liberă. Compunerea cu titlu dat. Compuneri care înfățișează o ființă sau un colț din natură (descrierea). Scrierea despre textul literar - inițiere. Transformarea textului dialogat în text narativ. Rezumatul</p>
<p>3. Elemente de construcție a comunicării</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lexicul Cuvântul (actualizare). Cuvintele cu formă diferită și sens asemănător (actualizare). Cuvintele cu sens opus (actualizare).² Propoziția (actualizare). ▪ Noțiuni de fonetică Sunetul și litera. Vocalele și consoanele. Grupurile de sunete: „ea”, „ia”, „oa”, „ie”, „ua”, „uă”. Scrierea cu „mp” și „mb”. Scrierea cu literele „â” și „î” (fără cuvintele derivate cu prefixe de la cuvintele care încep cu „î”). Scrierea și pronunțarea cuvintelor care încep cu „e” (pronume personale, verbul „a fi”). Scrierea și pronunțarea cuvintelor care conțin vocale în hiat: „ee”, „ii” (fără terminologia dată). Silaba. Despărțirea în silabe (actualizare). Silabe care conțin grupurile vocalice menționate.³ ▪ Morfologia. Cuvântul – parte de vorbire Substantivul. Substantive comune și substantive proprii. Numărul. Genul.⁴ Adjectivul. Acordul adjectivului în număr și gen cu substantivul pe care îl determină. Poziția adjectivului față de substantiv în propoziție. Ortografia adjectivelor terminate în „-iu”⁵ Pronumele. Pronumele personal. Persoana. Numărul. Genul. Pronumele personal de politețe – recunoaștere și utilizare în 	<p>3. Elemente de construcție a comunicării</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lexicul Cuvântul. Cuvintele cu aceeași formă dar cu sens diferit. Propoziția. Propoziția afirmativă și propoziția negativă. Propoziția enunțiativă. Propoziția exclamativă ▪ Noțiuni de fonetică (actualizare) ▪ Morfologia Verbul (actualizare). Timpul. Funcția sintactică: predicat verbal. Probleme de ortografie și de ortoepie a verbelor „a fi”, „a lua” și „a vrea”¹⁰ Substantivul (actualizare). Genul. Numărul. Funcția sintactică: subiect; parte secundară de propoziție. Pronumele (actualizare). Pronumele personal. Genul. Funcția sintactică: subiect; parte secundară de propoziție.¹¹ Numeralul (actualizare). Funcția sintactică: subiect¹² Adjectivul (actualizare). Acordul adjectivului în gen și număr cu substantivul pe care îl determină.¹³ ▪ Sintaxa propoziției Predicatul. Predicatul verbal. Subiectul. Subiectul simplu și subiectul multiplu. Părțile de vorbire prin care se exprimă subiectul (substantiv, pronume personal, numeral). Acordul predicatului cu subiectul. Atributul – parte secundară de propoziție care determină un substantiv. Atributul exprimat prin adjectiv.

<p>comunicare.⁶ Numeralul – recunoaștere. Probleme de ortografie și de ortoepie – fără terminologie⁷ Verbul. Persoana. Numărul. Timpurile. Probleme de ortografie și de ortoepie a verbelor „a fi” și „a lua”.⁸ Propoziția și analiza morfologică Identificarea substantivului, adjectivului, pronumelui, numeralului, verbului</p>	<p>Complementul – parte secundară de propoziție care determină un verb. Complementul exprimat prin substantiv. Complementul exprimat prin pronume.</p>
--	--

SUGESTII METODOLOGICE

Pedagogia Waldorf se sprijină pe fantezia elevilor, încercând s-o dezvolte din ce în ce mai mult. Ea se bazează și pe personalitatea, pe prezența vie a profesorului. Prin intermediul lui, ca ființă umană, lumea trebuie să intre în clasă.

La începutul celui de-al nouălea an de viață, copilul își pierde din dezinvoltura cu care abordează relația cu oamenii și cu mediul înconjurător. Apar în schimb întrebări existențiale în legătură cu originea omului și cu creația: de unde vin florile, copacii, munții, locuitorii pământului. De unde vin eu?

Aceste întrebări sunt rezultatul unei transformări a conștientului pe baza căreia copilul se recunoaște ca ființă individuală, separată de lumea înconjurătoare. În relația cu oamenii din jur se remarcă o anumită distanță. Din acest proces rezultă o nouă relație între elev și profesor. De aceea, pentru această vârstă sunt recomandate povestirile din Vechiul Testament. Acestea reflectă starea sufletească a copilului la această vârstă. Copilul află cum a fost creată lumea și cum omul a trebuit să părăsească Paradisul din cauza nerespectării legilor divine. Așa va putea recunoaște elevul de clasa a III-a diferența dintre dreptate și nedreptate.

Mediul înconjurător va fi descoperit și cucerit cu bucurie, în clasa a IV-a, de copilul de 10 ani. El va fi terenul de exercițiu al forțelor propriului „eu”.

Cunoștințele despre patrie, istoria și zoologia sunt predate în clasa a IV-a, pentru că numai atunci copiii sunt apti să privească, având simțurile treze, lumea realității.

„După ce copiii, prin cotitura de la 9-10 ani, s-au «trezit» pentru lumea simțurilor, este important ca predarea să le vină în întâmpinare cu acele materii în care puterea de observație senzorială și setea lor tot mai mare de a învăța să se poată manifesta. Cunoașterea meseriilor, în clasa a III-a și cunoștințele despre patrie, în clasa a IV-a, sunt ca niște porți prin care copiii pătrund în lumea exterioară.” - Frans Carlgren, Arne Klingborg, *Educație pentru libertate*.

Lumea miturilor și a legendelor istorice și geografice este un „tărâm” fascinant pentru elevul de clasa a patra. Dacă în clasa a treia el a început să fie interesat și să emită judecăți despre realitatea apropiată: părinți, bunici, profesorii pe care îi are la școală, în clasa a patra interesul copilului se extinde asupra locului unde s-a născut, asupra strămoșilor, a faptelor acestora. Prin simpla audiere, dar și prin repovestirea sau dramatizarea de către elevi a conținuturilor legendelor, se aprofundează unele cunoștințe, se fixează altele și li se dezvoltă capacitatea de exprimare, de comunicare.

O inserție specială în cadrul cursului principal, dar nu numai, o constituie povestirile cu caracter moralizator. Acestea sunt, de regulă, creații spontane ale cadrului didactic și apar ca urmare a unor evenimente care au loc în cadrul clasei, pe parcursul orelor de curs sau al pauzelor. Astfel, pentru corectarea unor probleme comportamentale ale unor copii, se apelează la povestiri în care personajele, de multe ori din lumea plantelor sau a animalelor, sunt puse în situații asemănătoare celor ivite în cadrul colectivului de elevi, accentuându-se suferința pe care au provocat-o celor din jur prin ceea ce au făcut.

Folosirea instrumentelor de scris, de la creioane groase ceracolor (clasa pregătitoare și clasa I) la creioane colorate (clasa a II-a) - la stilou (abia din clasa a III-a), reprezintă pentru pedagogia Waldorf o cale firească și necesară de a răspunde cerințelor de vârstă ale copiilor, cărora li se dezvoltă treptat motricitatea mușchilor fini ai mâinii. În același timp se are în vedere dezvoltarea simțului estetic. Scrierea caligrafică este exersată în aceeași măsură ca și scrierea ortografică, realizându-se astfel dezvoltarea capacității de exprimare scrisă.

Caracterul de interdisciplinaritate reprezintă un alt element specific pedagogiei Waldorf. Conținuturile propuse spre abordare cuprind elemente specifice educației plastice, muzicale, științelor naturii, educației civice, iar limba română se regăsește în fiecare dintre acestea.

„Nevoia de fantezie, simțul pentru adevăr, simțul de răspundere, acestea sunt cele trei forțe care sunt nervii pedagogiei. Iar cel ce vrea să preia în sine pedagogie, acela să-și înscrie înaintea acestei pedagogii motto-ul: să te pătrunzi de abilitatea fanteziei, să ai curajul pentru adevăr, să-ți faci mai ageră simțirea pentru responsabilitate sufletească.” - Rudolf Steiner, *Antropologia generală ca bază a pedagogiei*.

- 1 Învățătorii pot utiliza texte literare, în proză sau în versuri, sau texte nonliterare, de mică întindere, până la 300 de cuvinte.
- 2 La toate tipurile de lecții, exercițiile de vocabular vor fi diverse, vizând și alte categorii semantice (omonime, paronime – fără a se menționa terminologia dată).
- 3 Aceste probleme de fonetică vor fi studiate aplicativ, în cadrul părților de vorbire (substantiv, adjectiv, verb etc.), neconstituind lecții teoretice de fonetică.
- 4 Pentru recunoaștere și pentru analiză, se utilizează texte care conțin substantive în cazurile nominativ, genitiv, dativ, acuzativ; articulate cu articol hotărât sau nearticulate; neprecedate de prepoziții (fără a folosi această terminologie). Se vor rezolva problemele de ortografie și de ortoepie.
- 5 Pentru recunoaștere și pentru analiză se utilizează texte care conțin adjective propriuzise variabile (cu una și cu două terminații) la gradul pozitiv și adjective provenite din participiu.
- 6 Pentru recunoaștere și pentru analiză se utilizează texte care conțin pronume personale cu formă accentuată, neprecedate de prepoziții, în cazul nominativ.
- 7 Pentru recunoaștere și pentru analiză se utilizează texte care conțin numerale cardinale simple și compuse.
- 8 Pentru recunoaștere și pentru analiză se utilizează texte care conțin verbe personale la diateza activă, modul indicativ (timpurile: prezent, perfect compus, viitor – forma literară), forma afirmativă și cea negativă. Verbul „a fi” este utilizat numai cu valoare predicativă. Nu este utilizată terminologia gramaticală.
- 9 Învățătorii pot utiliza texte literare, în proză sau în versuri, sau texte nonliterare, de mică întindere, până la 300 de cuvinte.
- 10 Pentru recunoaștere și pentru analiză se utilizează texte care conțin verbe personale la diateza activă, modul indicativ (timpurile prezent, trecut, viitor – forma literară de limbă scrisă și vorbită). Verbul „a fi” este utilizat numai cu valoare predicativă. Nu este utilizată terminologia gramaticală.
- 11 Pentru recunoaștere și pentru analiză se utilizează texte care conțin pronume personale cu formă accentuată sau neaccentuată, precedate sau neprecedate de prepoziții, în cazurile nominativ, genitiv, dativ, acuzativ. Nu este folosită terminologia gramaticală.
- 12 Pentru recunoaștere și pentru analiză, se utilizează texte care conțin numerale cardinale (simple și compuse) și numerale ordinale. Nu este folosită terminologia gramaticală.
- 13 Pentru recunoaștere și pentru analiză se utilizează texte care conțin adjective propriuzise și provenite din participiu, variabile la gradul pozitiv. Nu este folosită terminologia gramaticală.

BIBLIOGRAFIE

- Carlgren Frans, Klingborg Arne, *Educație pentru libertate. Pedagogia lui Rudolf Steiner*, Ed. Triade, 1994.
- Eller Helmut, *Învățătorul de la școala Waldorf*, Ed. Triade, 2001.
- Lanz Rudolf, *Pedagogia Waldorf. Un drum către un învățământ mai uman*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1994.
- Rawson Martyn, Richter Tobias, *The Educational Tasks and Content of the Steiner Waldorf Curriculum*, Steiner Schools Fellowship Publications, 2000.
- Richter Tobias, *Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf*, Ed. Triade, 2001.
- Steiner Rudolf, *Antropologia generală ca bază a pedagogiei*, Ed. Triade, 1998.
- Steiner Rudolf, *Arta educației. Discuții de seminar și conferințe asupra planului de învățământ*, Ed. Triade, 2001.
- Steiner Rudolf, *Arta educației. Metodică și didactică*, Ed. Triade, 2001.
- Steiner Rudolf, *Metodica predării și condițiile de viață ale educării*, Ed. Triade, 1994.